

ПРИКЛАДНА ЕКОНОМІКА

DOI: [10.26565/2311-2379-2023-104-07](https://doi.org/10.26565/2311-2379-2023-104-07)

УДК 330.101.22:340.42:368.8

Т. В. КАЛАЙТАН

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри історії України, економічної теорії та туризму
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького
вул. Пекарська, 50, м. Львів, Україна, 79010
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4774-4990>, e-mail: kalaitantv@gmail.com

І. Р. ДАНЧЕВСЬКА

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри історії України, економічної теорії та туризму
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького
вул. Пекарська, 50, м. Львів, Україна, 79010
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4006-5039>, e-mail: Ira.Kuhar9@gmail.com

ЕКОНОМІКА СУМІСНОГО КОРИСТУВАННЯ ТА СТРАХУВАННЯ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

Метою статті є дослідження особливостей страхування в секторі сумісного користування індустрії гостинності з урахуванням специфіки цієї сфери економіки. Для досягнення мети поставлено такі завдання: (1) визначити специфіку економіки сумісного користування; (2) оцінити сучасні тенденції та перспективи розвитку ринку індустрії гостинності в секторі сумісного користування; (3) дослідити зарубіжний досвід страхування в сфері короткострокової оренди житла через онлайн-платформи сумісного користування. У результаті дослідження виявлено, що економіка сумісного користування швидко зростає, завойовуючи в деяких секторах значну частку ринку. За прогнозами експертів глобальний дохід в цій сфері у 2025р. зросте до 335 млрд. дол. Аналіз статистичних даних показав, що сектор сумісного користування в сфері розміщування туристів в деяких регіонах ЄС у 2022р. не тільки відновився, але й навіть перевищив показники 2019 року. Така тенденція є цілком логічною, оскільки в кризові періоди люди прагнуть економити і обирають бюджетні варіанти відпочинку. Аналіз показав, що захист користувачів (здоров'я та безпека, безпека активів, проблеми з якістю) в економіці сумісного користування не гарантується в повній мірі. Стандартні поліси страхування житла, наприклад, в США не забезпечують належного покриття для розміщування гостей на платній основі в приватному будинку. Крім того вони не захищають власників житла від претензій з боку гостей. Позитивним прикладом вирішення проблемних питань страхування в економіці сумісного користування є підхід, що застосовується компанією Airbnb, яка, співпрацюючи зі страховими компаніями, забезпечує захист господарів та їх гостей. Такий досвід буде корисним для української практики у післявоєнному періоді, враховуючи, що в складних економічних умовах попит в секторі розміщування економіки сумісного користування значно зростає.

Ключові слова: економіка сумісного користування, страхування, індустрія гостинності, тимчасове розміщування та організація харчування.

JEL Classification: A13, G22, L33.

Постановка проблеми. За визначенням Оксфордського словника економіка сумісного користування – це економічна система, в якій люди можуть обмінюватись майном, послугами та ін., як правило, за допомогою Інтернету. Економіка сумісного користування дозволяє людям отримувати додаткові доходи від оренди кімнат, автомобілів або навіть пральних машин (Oxford Collocations Dictionary, 2023).

У 2011 р. в журналі «ТІМЕ» «спільне споживання» було віднесено до топ-10 ідей, які мають змінити світ. Економіка сумісного користування у сучасному економічному середовищі швидко зростає, завойовуючи в деяких секторах значну частку ринку. Валова виручка від сумісних платформ і постачальників в ЄС у 2015 р. оцінювалась в 28 млрд. євро. Протягом останнього десятиліття спостерігається прискорене зростання, оскільки крупні платформи внесли значні кошти з метою розширення своїх операцій в Європі (European Commission, 2016). За даними компанії Statista у 2020 р. близько 80 млн. американців користувались

послугами економіки сумісного користування. За прогнозами компанії PricewaterhouseCoopers глобальний дохід в цій сфері зросте з 15 млрд. дол. у 2013 р. до 335 млрд. дол. у 2025 р.

На початок 2015 р. у світі існувало більше 500 платформ економіки сумісного користування в сфері туризму (European Parliament, 2015). В індустрії гостинності найбільш пов'язаним з економікою сумісного користування є сектор розміщування (Guttentag, 2015). Цифрові он-лайн платформи допомагають з'єднати туристів з людьми, які хочуть здати в оренду своє житло.

Суб'єкти підприємницької діяльності (СПД), які працюють у цій інноваційній економіці, змінюють традиційні моделі та уявлення людей про споживання. При цьому виникають нові вимоги до страхової галузі. Страхування нових СПД у цьому середовищі стало досить складним завданням, оскільки унікальні ризики вимагають інших підходів, ніж для традиційної компанії. Звична для страхування модель включала підприємство, що продає продукт, і споживача (продаж відбувається безпосередньо), в економіці сумісного користування для зв'язку покупця і споживача використовується технологія (Zarkowsky & Horovitz, 2022).

Аналіз останніх досліджень. Економіка сумісного користування стала предметом активного обговорення науковців починаючи з 2011–2012 рр. (Martin, 2016). Значна частина наукових праць присвячена дослідженню різноманітних аспектів впливу економіки сумісного користування. Так, Botsman & Rogers (2010) відмічають, що економіка сумісного користування сприяє більш справедливому та сталому розподілу ресурсів за рахунок зниження витрат на продукти і послуги та споживчого попиту на ресурси.

Разом з позитивними моментами функціонування економіки сумісного користування є і негативні наслідки. На думку Williams & Horodnic (2017) розвиток економіки сумісного користування має значний вплив на формування неформального сектору індустрії гостинності. Ці вчені повідомляють, що 23% готелів та ресторанів 30 країн Східної Європи та Центральної Азії конкурують з незареєстрованими або неформальними операторами та 13% з них визначають цих конкурентів як серйозну перепону для їх бізнесу. І чим більше бізнес, тим більша імовірність того, що неформальний сектор буде вважатись їх найбільшою перешкодою.

До проблем, пов'язаних з економікою сумісного користування, відносять: ухилення від правил, ліцензування, сплати податків, створення нерівних економічних умов порівняно з традиційною економікою. De Groen & Maselli (2016) відмічають, що у Франції лише 15% учасників повідомляють про свої доходи в економіці сумісного користування. Крім того надання послуг в цій сфері не завжди підпорядковуються правилам безпеки та правовим нормам (Neo, 2016; Juul, 2015). Діяльність таких платформ сприяє зростанню вартості довгострокової оренди житла для мешканців туристичних мегаполісів, що викликає їх невдоволення (Гуттенга, 2021).

Ranjbari та ін. (2019) вказують, що діяльність деяких компаній економіки сумісного користування в Ірані створюють проблеми для національної страхової галузі. Ці проблеми можуть перетворитись в можливості або загрози для галузі страхування в залежності від того як вони управляються. Економіка сумісного користування, на думку цих авторів, потребує негайного відходу від існуючого правового забезпечення. Oryzak & Verma (2015) відмічають, що страхова галузь вкрай обережно підходить до виходу на цю нішу, навіть незважаючи на те, що регулюючі органи дедалі частіше закликають до рішень, що усувають розрив між особистим і комерційним страхуванням.

Мета та завдання. Метою статті є дослідження особливостей страхування в секторі сумісного користування індустрії гостинності з урахуванням специфіки цієї сфери економіки. Завдання: (1) визначити специфіку економіки сумісного користування; (2) оцінити сучасні тенденції та перспективи розвитку ринку індустрії гостинності в секторі сумісного користування; (3) дослідити зарубіжний досвід страхування в сфері короткострокової оренди житла через онлайн-платформи сумісного користування.

Основні результати дослідження. Концепція спільного споживання існувала завжди, але сучасну економіку сумісного користування вирізняють цифрові платформи, які допомагають з'єднатися попиту та пропозиції. Простота та гнучкість ведення торгівлі в будь-який час і в будь-якому місці зі смартфона стимулювали зростання цього сектору. Цьому сприяли також економія коштів та атмосфера, подібна до домашньої. Крім того, концепція економіки сумісного користування приваблива для людей, які прагнуть отримати додатковий дохід від недовикористовуваних активів. У спільному дослідженні компаній Deloitte & Lloyd's повідомляється, що багатство і дохід є ключовими факторами, які визначають готовність

людей брати участь в економіці сумісного користування. У багатьох країнах споживачі у віці від 18 до 34 років найбільш відкриті для участі в цьому секторі, ймовірно, через те, що їм потрібні зручні способи доступу до товарів та послуг (Deloitte & Lloyd's, 2018).

Розвиток економіки сумісного користування супроводжується удосконаленням її теоретичного підґрунтя. У робочому документі Єврокомісії «Європейський порядок денний для економіки сумісного користування – допоміжний аналіз» (European Commission, 2016) вказується, що «сумісна економіка» означає бізнес-моделі, в яких діяльність здійснюється за допомогою онлайн-платформ, що створюють відкритий ринок для тимчасового користування товарами або послугами, які часто надаються приватними особами. Загальноприйнятого визначення економіки сумісного користування не існує. Вона також позначається кількома синонімами, такими як «сумісна економіка», «економіка рівноправних учасників» або «економіка попиту». Більшість визначень включають деякі або всі з таких елементів: онлайн-платформи, тимчасове використання, стосунки «рівний-рівному» (споживач-споживач), обмін товарами або послугами. Операції в межах економіки сумісного користування часто не пов'язані зі зміною власника і можуть здійснюватися як з метою отримання прибутку, так і без нього. Економіка сумісного користування включає три категорії учасників: (1) постачальники послуг, які спільно використовують активи, ресурси, час і навички – це можуть бути приватні особи, які пропонують послуги час від часу («рівні»), або професійні постачальники послуг; (2) користувачі цих послуг; (3) платформи економіки сумісного користування, які пов'язують постачальників із користувачами та полегшують транзакції між ними, а також забезпечують якість цих транзакцій, наприклад, за допомогою післяпродажних послуг (опрацювання скарг), страхових послуг тощо.

За визначенням експертів компанії PricewaterhouseCoopers (PwC, 2021) в економіці сумісного користування учасники: (1) діляться один з одним своїми незадіяними потужностями та ресурсами (наприклад, основні засоби, послуги, гроші); роблять це (2) на основі попиту коли виникає потреба споживача, зазвичай через IT-платформу; (3) на основі довіри, приписуючи особливого значення особистій взаємодії; (4) з акцентом на сталий розвиток.

Оскільки споживачі шукають більш автентичні враження з меншими витратами, економіка сумісного користування житла зростає в усьому світі. Найбільш потужними платформами розміщування світового рівня є: Tripping, Airbnb, Homeaway і Housetrip (European Parliament, 2015, С.10). Серед них компанія Airbnb (США) є найбільш крупною платформою.

Airbnb була створена 2007 року, коли сусіди по кімнаті Брайан Ческі та Джо Геббіа започаткували AirBed & Breakfast у вітальні своєї квартири в Сан-Франциско. У 2008 році Натан Блечарчик приєднався до AirBed & Breakfast, і було запущено Airbedandbreakfast.com (незабаром після цього назву вебсайту було скорочено до Airbnb.com). Airbnb - це насамперед онлайн-ринок оренди житла, який дає змогу господарям здавати свою нерухомість або кімнати гостям. Компанія зростала в тому числі і завдяки пропозиції «досвіду», який описується як «унікальні дії, які ми можемо робити разом, на чолі зі світом господарів». У 2011 році Airbnb почала свою зарубіжну експансію, відкривши свій перший міжнародний офіс у Гамбурзі (Німеччина) (Statista, 2022a).

На даний момент Airbnb нараховує близько 4 млн. господарів у 220 країнах (Airbnb, 2023). У 2018 р. вартість компанії становила 38 млрд. дол. Не зважаючи на кризу – COVID-19 ринкова вартість Airbnb зростала і у 2021 році оцінювалася в 113 млрд. дол. порівняно з 75 млрд. дол. попереднього року (Statista, 2022b). Загальний дохід Airbnb у 2022 р. склав 8,4 млрд. дол. Це більше ніж у 2021 р., коли він складав 5,99 млрд. дол. (Statista, 2023a). Північна Америка була регіоном, який приніс Airbnb найвищий дохід у 2022 році – 4,2 млрд. дол. Оскільки компанія базується в США, у цьому немає нічого дивного. Проте, регіон Європи, Близького Сходу та Африки не сильно відставав із доходом у 2,9 млрд. дол. У 2022 році Airbnb повідомила про майже 400 мільйонів заброньованих ночівель, що значно більше, ніж попереднього року (Statista, 2023b).

Приватний веб-сайт з оренди та обміну житлом стає дедалі відомішим у всьому світі переважно завдяки тому, що компанія пропонує дешевші та «автентичніші» альтернативи готельному номеру (Statista, 2022b). Разом з тим опитування 2017 р. показало, що 36% респондентів не використовували Airbnb через міркування конфіденційності, а 13% – через непевність у безпеці (Statista, 2022c).

Аналіз динаміки кількості ночівель, проведених туристами в закладах короткострокового розміщування ЄС (рис. 1), показує, що кількість ночівель, проведених в закладах короткострокового розміщування та запропонованих через онлайн платформи сумісного користування, наближується до кількості ночівель в традиційних засобах короткострокового розміщування.

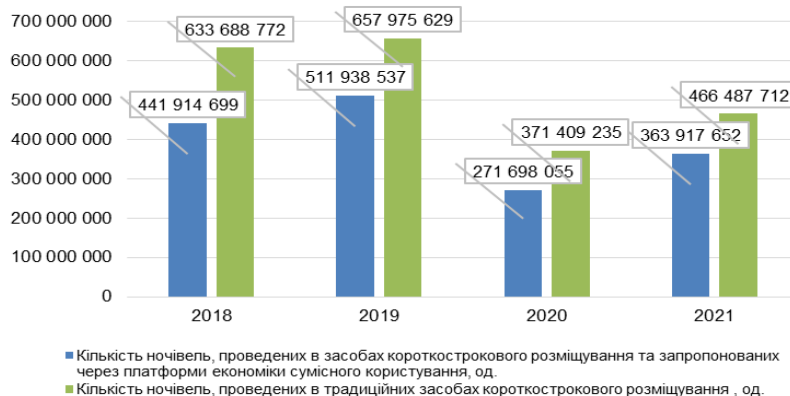

Рис. 1. Кількість ночівель, проведених в засобах короткострокового розміщування (запропонованих традиційно та через онлайн-платформи економіки сумісного користування) в ЄС-27 за 2018–2021 рр.

Fig. 1. The number of nights spent in short-stay accommodation (offered traditionally and through sharing economy online platforms) in the EU-27 for 2018–2021

Джерело: сформовано авторами на основі (Eurostat, 2023).

Кількість ночівель, проведених в закладах короткострокового розміщування через онлайн-платформи сумісного користування, по відношенню до кількості ночівель, проведених в традиційних закладах короткострокового розміщування в ЄС зросла з 69,7% у 2018 р. до 78% у 2021 р. За щомісячними даними Eurostat у 2022 році кількість ночівель, проведених в закладах короткострокового розміщування, заброньованих через онлайн-платформи, перевищувала рівень 2019 року щомісяця, починаючи з лютого, а в літні місяці спостерігалось значне зростання (січень -0,2%, лютий +10,9%, березень +2,2%, квітень +2,6%, травень +5,6%, червень +0,4%, липень +12,8%, серпень +5,6%, вересень +8,7%) (Eurostat, 2022). Це свідчить про більш швидке відновлення цього сектору тимчасового розміщування туристів, що є логічним, оскільки він може запропонувати для туристів відпочинок з економією коштів.

Поруч із сектором розміщування економіка сумісного користування також знайшла своє місце і в сфері харчування. HOTREC (2018a) в щорічному звіті повідомляє про зростання кількості приватних домашніх ресторанів. Також розвиваються платформи «сумісного харчування» такі як BonAppetour, Travelling Spoon, Withlocals Authenticook, Chefxchange, Eatwith та багато інших (HOTREC, 2018b). Звичайно обороти економіки сумісного користування в сфері харчування значно нижче, ніж в сфері розміщування, але за останні кілька років сектор «сумісного харчування» почав набирати повних обертів і привертати увагу з боку професійних обідняк рестораторів. Наприклад, BonAppetour має більше 500 господарів у 80 містах по всьому світу. Найбільша концентрація господарів BonAppetour в Італії та Франції (CNBC, 2015).

Хоча розвиток економіки сумісного користування має значний вплив на формування неформального сектору індустрії гостинності, ступінь конкурентної загрози з боку незареєстрованих або неформальних фірм в індустрії гостинності в різних країнах є неоднаковим. Williams & Horodnic (2017) повідомляють, що відсоток опитаних керівників готелів та ресторанів 30 країн Східної Європи та Центральної Азії, які стверджують про такі проблеми, суттєво відрізняється у залежності від країни. Так, в Боснії-Герцеговині цей відсоток складає 76%, в Косово – 72%, в Казахстані – 63%, і лише 7% в Азербайджані, 4% в Узбекистані, 2% у Вірменії. В Україні 15% готелів та ресторанів стверджують, що вони конкурують з неформальними фірмами (Williams & Horodnic, 2017).

В економіці сумісного користування застосовуються різні моделі, а саме бізнес-модель «від споживача до споживача» (с2с) та бізнес-модель «бізнес-споживач» (b2c). Модель «с2с» передбачає співпрацю між «рівними партнерами», оскільки постачальники та користувачі послуг об'єднуються за допомогою посередництва незалежної від них компанії через (IT) платформу.

Більшість з відомих гравців економіки сумісного користування, таких як Uber, Airbnb або Couchsurfing, працюють за моделлю «с2с». У моделі «b2c» постачальник послуги та оператор посередницького каналу один і той самий, таким чином, користувачі отримують ресурси, які їм потрібні від однієї компанії, через її власну платформу. Все більше традиційних компаній у всьому світі використовують цю нову «b2c» бізнес-модель для постачання продукції своїм споживачам, створюючи в процесі нові потоки доходів. Зокрема, це Daimler (car2Go) і BMW (DriveNow), MOL Bubi (громадська велосипедна схема) також працює за моделлю «b2c» (PwC, 2021).

Хоча інновації є рушійною силою ринкової конкуренції, діяльність компаній економіки сумісного користування викликає багато регуляторних проблем, серед яких основними є такі:

1. З точки зору оподаткування та зайнятості, цей сектор знаходиться в «сірій» зоні, тому необхідно розробити ефективну систему податкового адміністрування з метою збільшення надходжень від сплати податків та збільшення кількості зареєстрованих працівників.

2. Учасники економіки сумісного користування мають менші витрати і менший адміністративний тягар, ніж у традиційних компаній, що дає їм перевагу в конкурентній боротьбі.

3. Системи зворотного зв'язку, що функціонують на платформах економіки сумісного користування, мають значний саморегулюючий ефект; однак, захист користувачів (здоров'я та безпека, безпека активів, проблеми з якістю) не гарантується в кожному випадку, коли мова йде про події, які неможливо передбачити (PwC, 2021).

Компанії Deloitte та Lloyd's у 2018 р. провели дослідження в сфері економіки сумісного користування на предмет появи нових моделей страхування в цьому секторі. Дослідження проводилось на основі опитування споживачів та експертів в США, Китаї, Німеччині, Франції, Великобританії та ОАЕ. Результати показали, що на всіх шести досліджуваних ринках 57% компаній економіки сумісного користування застраховані від ризиків, пов'язаних з участю в цьому секторі. Однак все ще існує прогалина в індивідуальному страхуванні для специфічних ризиків, пов'язаних з транзакціями. 37% компаній повідомили, що оформили або оновили поліс страхування будівель перед тим, як надавати житло в спільне користування. Лише менше половини компаній економіки сумісного користування в сфері автотранспорту оформили новий автомобільний поліс або оновили існуючий. Для водіїв доставки цей показник склав 37%. Серед фрілансерів лише п'ята частина оформила або оновила страхування відповідальності перед тим, як надавати свої послуги (Deloitte & Lloyd's, 2018).

Разом з тим у Звіті Інституту Страхування Канади зазначається, що учасники економіки сумісного користування стикаються з проблемою відсутності відповідного страхового покриття. Із зростанням економіки сумісного користування буде потрібно більше страхових покриттів, які б краще підходили для таких ситуацій. Страховикам у Канаді та інших країнах знадобився певний час, щоб розробити перші продукти. Багато питань все ще залишаються не вирішеними, проте страхова індустрія зараз активно розробляє нові покриття. У деяких випадках, наприклад, в автострахованні нові види покриття потребують схвалення регуляторних органів - процес, який займає певний час. У Канаді цим процесом здебільшого керують окремі компанії, а не галузь в цілому. Винятком була розробка страхового покриття спільного проживання страховими компаніями в Квебеку (Kovacs, 2017).

Сумісне користування житлом має наслідки для всіх сторін угоди: 1) господар, який може володіти або орендувати зазначену нерухомість; 2) орендодавець господаря, якщо зазначена нерухомість орендується господарем; 3) гість, який бронює проживання через сайт сумісного користування житла; та 4) компанія зі сумісного користування житла, що з'єднує господарів із гостями. Гості та господарі можуть понести витрати, якщо щось піде не так. Нещасні випадки можуть статися в будь-який час і в будь-якому місці. Навіть якщо господарі вживають превентивних заходів, хтось може спіткнутися об килим або посковзнутися на мокрій підлозі, що призведе до травми (NAIC, 2016).

В офіційному документі Національної Асоціації Страхових Комісарів США «Страхові наслідки сумісного користування житла: бачення регулятора та обізнаність споживачів» (NAIC, 2016) зазначається, що стандартні поліси страхування житла не забезпечують належного покриття для розміщування гостей на платній основі в приватному будинку. Наприклад, стандартний страховий поліс домовласника не забезпечує покриття витрат у випадку травмування туристів. Якщо люди вирішують розміщувати оголошення про свою власність на платформах короткострокової оренди або сумісного використання житла з будь-якою періодичністю, є велика ймовірність того, що ця діяльність буде визначена в полісі як бізнес на дому. Багато полісів містять виняток, пов'язаний з підприємницькою діяльністю, який зазвичай виключає покриття відповідальності за тілесні ушкодження або шкоду майну у зв'язку з діяльністю, яка має характер підприємницької. При цьому особливості виключення підприємницької діяльності у кожного окремого страховика можуть відрізнятися. Для прикладу, в одного із страховальників здача майна в оренду іншим особам кваліфікується як бізнес, якщо дохід перевищує 2000 дол. США на рік. Ліміт річного доходу, що використовується для виключення бізнесу, залежить від поліса і може становити від 2000 до 15000 дол. США.

Як правило до полісів страхування домовласників включають формулювання, яке дає змогу власникам приймати постояльців на певний час, але слово «час від часу» зазвичай не уточнюють. У зв'язку з цим кілька страхових компаній і організацій створили індосаменти, які чітко виключають покриття будь-яких збитків, що виникають унаслідок спільного проживання.

Багато муніципалітетів США звернули увагу на зростаючу частку Airbnb на ринку туристичної індустрії і почали вимагати від Airbnb стягувати податок на відвідувачів від імені господарів. Але наразі жоден штат США не вимагає домовласників мати страховку, хоча більшість банків і фінансових установ вимагають, щоб власники застрахували нерухомість, якщо у них є іпотечний кредит. Кілька штатів розглянули законодавство про сумісне користування житлом, але, як правило, воно охоплює питання стягнення податків на користування або відвідувачів, і, зазвичай, не стосується вимог страхування (NAIC, 2016).

Компанія Airbnb надає своїм господарям два основних види покриття: (1) захист господаря від претензій з боку гостей (покриття претензій, пред'явлених господарю з боку гостей, якщо під час перебування в помешканні вони отримали якісь травми або відбулась кража їхнього майна), і (2) захист господарів від збитків внаслідок пошкодження майна господаря з боку гостей (покриття претензій по відшкодуванню збитків, завданих майну господаря гостями). Захист вмикається автоматично для кожного господаря Airbnb без додаткової плати. Кожне покриття має ліміт в 1 млн. дол. (Timmons, 2022).

Компанія InsurTech працює над задоволенням великого попиту в цій сфері, пропонуючи страхування на вимогу для учасників економіки сумісного користування. Slice Labs, Inc., наприклад, дає змогу господарям Airbnb вмикати і вимикати страхове покриття через свій додаток (NAIC, 2022). Такі послуги Slice Labs, Inc. надає також і для компаній HomeAway, OneFineStay та FlipKey. З моменту офіційного запуску свого першого продукту, запропонованого господарям у жовтні 2016 року, Slice Labs, Inc. продемонструвала двозначне щомісячне зростання доходів і станом на початок 2018 р. забезпечувала покриття для господарів у 36 штатах США, охоплюючи понад 85% населення США та 90% господарів. Slice Labs, Inc. працює на повністю безпаперовій цифровій платформі, що дозволяє швидко та легко зареєструватися, отримати страхове покриття та подавати претензії. Більшість клієнтів платять близько 7 доларів за ніч, тільки за ті ночі, протягом яких перебували гості (Businesswire, 2018). Slice Labs, Inc. також пропонує продукти для ринків райдшерінгу (сумісне користування автотранспортом) та кібербезпеки (NAIC, 2022).

В українській практиці власники будинків або квартир, які здають своє майно в оренду через онлайн-платформи, самостійно страхують своє майно. Обмеження при страхуванні майна, яке використовується з комерційними цілями, відсутні. Страхування ризику нещасного випадку гостя (туриста) під час його перебування в орендованому приміщенні покладається на самого гостя (туриста). Учасі в організації процесу страхування онлайн-платформи не беруть.

Висновки. Економіка сумісного користування у сучасному економічному середовищі швидко зростає, завойовуючи в деяких секторах значну частку ринку. За прогнозами експертів глобальний дохід в цій сфері зросте у 2025 р. до 335 млрд. дол. Економіка сумісного користування дозволяє знижувати витрати для споживачів, а також сприяє зменшенню

споживчого попиту на ресурси, що забезпечує сталий розвиток. Разом з тим з точки зору оподаткування та зайнятості економіка сумісного користування виступає як «сіра» зона.

В індустрії гостинності найбільш пов'язаним з економікою сумісного користування, є сектор розміщування. Аналіз статистичних даних показує, що цей сектор економіки сумісного користування в ЄС не тільки відновився, але й навіть перевищив показники доковідного 2019 року.

Аналіз зарубіжного досвіду показує, що захист користувачів (здоров'я та безпека, безпека активів, проблеми з якістю) в економіці сумісного користування не гарантується в повній мірі. Стандартні поліси страхування житла, наприклад, в США не забезпечують належного покриття для розміщування гостей на платній основі в приватному будинку. Позитивним прикладом вирішення проблемних питань страхування в економіці сумісного користування є підхід, що застосовується компанією Airbnb, яка, співпрацюючи зі страховими компаніями, забезпечує захист господарів та їх гостей. Такий досвід буде корисним для української практики у післявоєнному періоді, враховуючи, що в складних економічних умовах попит в секторі розміщування економіки сумісного користування значно зростає.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Oxford Collocations Dictionary. Sharing economy. 2023. *OXFORD LEARNERS DICTIONARIES*: веб-сайт. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/sharing-economy#:~:text=%2F%CB%88%CA%83e%C9%AA%C5%8B%20%C9%AAk%C9%91%CB%90nC9%99mi%2F.by%20means%20of%20the%20internet>
2. European Commission. Commission staff working document. European agenda for the collaborative economy - supporting analysis. 2016. *EUR-Lex*: веб-сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016SC0184>
3. Tourism and the sharing economy: challenges and opportunities for the EU. 2015. *European Parliament*. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/563411/IPOL_STU\(2015\)563411_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/563411/IPOL_STU(2015)563411_EN.pdf)
4. Guttentag D. Airbnb: disruptive innovation and the rise of an informal tourism accommodation sector. *Current Issues in Tourism*. 2015. Vol. 18, No. 12. P. 1192–1217. DOI: <https://doi.org/10.1080/13683500.2013.827159>
5. Zarkowsky A., Horovitz B. How the sharing economy is impacting the insurance industry. 2022. URL: <https://www.iamagazine.com/markets/how-the-sharing-economy-is-impacting-the-insurance-industry>
6. Martin C. J. The sharing economy: A pathway to sustainability or a nightmarish form of neoliberal capitalism? *Ecological economics*. 2016. Vol. 121. P. 149–159. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2015.11.027>
7. Botsman R., Rogers R. What's Mine is Yours: The Rise of Collaborative Consumption. New York: Harper Collins, 2010. 644 p.
8. Williams C. C., Horodnic I. A. Regulating the sharing economy to prevent the growth of the informal sector in the hospitality industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 2017. Vol. 29, No. 9. P. 2261–2278. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJCHM-08-2016-0431>
9. De Groen W. P., Maselli L. The Impact of the Collaborative Economy on the Labour Market. *CEPS Special Report* No. 138. 2016. URL: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2016/06/SR138CollaborativeEconomy_0.pdf
10. Heo C. H. Sharing economy and prospects in tourism research. *Annals of Tourism Research*. 2016. Vol. 58. P. 166–170. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.annals.2016.02.002>
11. Juul M. (2015). The sharing economy and tourism: tourist accommodation. European Parliament Research Service Briefing, Brussels. European Union. 2015. *European Parliament*: веб-сайт. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/568345/EPRS_BRI\(2015\)568345_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/568345/EPRS_BRI(2015)568345_EN.pdf)
12. Гуттентаг Д. Як онлайн-сервіс Airbnb змінює подорожі та світ. 2021. *BBC News Україна*: веб-сайт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-45359943>
13. Ranjbari M., Shams Esfandabadi Z., Scagnelli S. D. Sharing Economy Risks: Opportunities or Threats for Insurance Companies? A Case Study on the Iranian Insurance Industry. In: De Vincentiis, P., Culasso, F., Cerrato, S. (eds). *The Future of Risk Management*. Palgrave Macmillan, Cham. 2019. Vol. II. P. 343–360. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-16526-0_14

14. Oryzak D., Verma A. Insurance 2.0: Insuring the Sharing Economy & Sharing the Insurance Economy. Dallas, Texas, 2015. URL: https://www.casact.org/sites/default/files/database/forum_15sumforum_oryzak-verma.pdf
15. Squaring risk in the sharing age How the collaborative economy is reshaping insurance products. 2018. *Deloitte & Lloyd*: веб-сайт. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/financial-services/deloitte-uk-squaring-risk-in-the-sharing-age.pdf>
16. Sharing or paring? Growth of the sharing economy. 2021. *PwC*: веб-сайт. URL: <https://www.pwc.com/hu/en/kiadvanyok/assets/pdf/sharing-economy-en.pdf>
17. Airbnb – statistics & facts. 2022. *Statista*: веб-сайт. URL: <https://www.statista.com/topics/2273/airbnb/#topicOverview>
18. Fast Facts. 2023. *Airbnb*: веб-сайт. URL: <https://news.airbnb.com/about-us/>
19. Company value of Airbnb worldwide 2016-2021. 2022. *Statista*: веб-сайт. URL: <https://www.statista.com/statistics/339845/company-value-and-equity-funding-of-airbnb/>
20. Airbnb revenue worldwide 2017-2022. 2023. *Statista*: веб-сайт. URL: <https://www.statista.com/statistics/1193134/airbnb-revenue-worldwide/>
21. Airbnb revenue worldwide 2019-2022, by region. 2023. *Statista*: веб-сайт. URL: <https://www.statista.com/statistics/1193565/airbnb-revenue-by-region-worldwide/>
22. Number of sharing economy users in the U.S. 2016-2021. 2022. *Statista*: веб-сайт. URL: <https://www.statista.com/statistics/289856/number-sharing-economy-users-us/>
23. Tourism. 2023. *Eurostat*: веб-сайт. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/tourism/data/database>
24. Short-stay accommodation offered via online collaborative economy platforms - monthly data. 2022. *Eurostat*: веб-сайт. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/>
25. Annual Report 2017-2018. 2018. *HOTREC*: веб-сайт. URL: https://www.gni-hcr.fr/IMG/pdf/2017-18_hotrec_annual_report.pdf
26. Shedding light on the 'meal-sharing' platform economy. Proposals to level the playing field with the food sector. 2018. *HOTREC*: веб-сайт. URL: <https://www.hotrec.eu/wp-content/customer-area/storage/1cc3b896f3369eefc2568229a1c11a23/Final-meal-sharing-report.pdf>
27. Sharing Economy. What's cooking in the sharing economy? Plenty. 2015. *CNBC*: веб-сайт. URL: <https://www.cnbc.com/2015/09/16/sharing-economy-plenty-of-meal-sharing-platforms-emerge.html>
28. Kovacs P. Sharing Economy: Implications for the Insurance Industry in Canada. The Insurance Institute of Canada. 2017. URL: <https://www.insuranceinstitute.ca/en/resources/insights-research/sharing-economy>
29. Insurance Implications of Home-Sharing: Regulator Insights and Consumer Awareness. 2016. *NAIC*: веб-сайт. URL: <https://naic.soutronglobal.net/Portal/Public/en-us/RecordView/Index/23418>
30. Timmons M. Airbnb Insurance: How It Protects Hosts. 2022. URL: <https://www.valuepenguin.com/what-is-airbnb-insurance>
31. Sharing economy. 2022. *NAIC*: веб-сайт. URL: <https://content.naic.org/cipr-topics/sharing-economy>
32. Slice Digital Insurance For Short-Term Rentals Is a Big Win In Time For The Big Game. 2018. *Businesswire*: веб-сайт. URL: <https://www.businesswire.com/news/home/20180110005018/en/Slice-Digital-Insurance-For-Short-Term-Rentals-Is-a-Big-Win-In-Time-For-The-Big-Game>

Стаття надійшла до редакції 24.03.2023

Стаття рекомендована до друку 25.05.2023

REFERENCES

- Oxford Collocations Dictionary (2023). Sharing economy. Retrieved from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/sharing-economy#:~:text=%2F%CB%88%CA%83er%2F%AA%2F%8B%20%2F%AA%2F%91%CB%90n%2F%99mi%2F.by%20means%20of%20the%20internet>
- European Commission (2016). Commission staff working document. European agenda for the collaborative economy - supporting analysis. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016SC0184>

3. European Parliament (2015). Tourism and the sharing economy: challenges and opportunities for the EU. Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/563411/IPOL_STU\(2015\)563411_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/563411/IPOL_STU(2015)563411_EN.pdf)
4. Guttentag, D. (2015). Airbnb: disruptive innovation and the rise of an informal tourism accommodation sector. *Current Issues in Tourism*, 18(12), 1192-1217. doi: <https://doi.org/10.1080/13683500.2013.827159>
5. Zarkowsky, A., & Horovitz, B. (2022). How the sharing economy is impacting the insurance industry. Retrieved from <https://www.iamagazine.com/markets/how-the-sharing-economy-is-impacting-the-insurance-industry>
6. Martin, C. J. (2016). The sharing economy: A pathway to sustainability or a nightmarish form of neoliberal capitalism? *Ecological Economics*, 121, 149-159. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2015.11.027>
7. Botsman, R. & Rogers, R. (2010). *What's Mine is Yours: The Rise of Collaborative Consumption*. New York: Harper Collins.
8. Williams, C.C. & Horodnic, I.A. (2017). Regulating the sharing economy to prevent the growth of the informal sector in the hospitality industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(9), 2261-2278. doi: <https://doi.org/10.1108/IJCHM-08-2016-0431>
9. De Groen, W. P., & Maselli, L. (2016). The Impact of the Collaborative Economy on the Labour Market. CEPS Special Report No. 138. Retrieved from https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2016/06/SR138CollaborativeEconomy_0.pdf
10. Heo, C.H. (2016). Sharing economy and prospects in tourism research. *Annals of Tourism Research*, 58, 166-170. doi: <https://doi.org/10.1016/j.annals.2016.02.002>
11. Juul, M. (2015). The sharing economy and tourism: tourist accommodation. European Parliament Research Service Briefing, Brussels. Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/568345/EPRS_BRI\(2015\)568345_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/568345/EPRS_BRI(2015)568345_EN.pdf)
12. Guttentag, D. (2021). How the online service Airbnb changes the travel and the world. BBC News. Ukraine Retrieved from <https://www.bbc.com/ukrainian/features-45359943> (in Ukrainian)
13. Ranjbari, M., Shams Esfandabadi, Z., & Scagnelli, S.D. (2019). Sharing Economy Risks: Opportunities or Threats for Insurance Companies? A Case Study on the Iranian Insurance Industry. In: De Vincentiis, P., Culasso, F., Cerrato, S. (eds) *The Future of Risk Management, II*. Palgrave Macmillan, Cham. doi: https://doi.org/10.1007/978-3-030-16526-0_14
14. Oryzak, D., & Verma, A. (2015). Insurance 2.0: Insuring the Sharing Economy & Sharing the Insurance Economy. Dallas, Texas. Retrieved from https://www.casact.org/sites/default/files/database/forum_15sumforum_oryzak-verma.pdf
15. Deloitte & Lloyd's (2018). Squaring risk in the sharing age How the collaborative economy is reshaping insurance products. Retrieved from <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/financial-services/deloitte-uk-squaring-risk-in-the-sharing-age.pdf>
16. PwC (2021). Sharing or paring? Growth of the sharing economy. Retrieved from <https://www.pwc.com/hu/en/kiadvanyok/assets/pdf/sharing-economy-en.pdf>
17. Statista (2022a). Airbnb – statistics & facts. Retrieved from <https://www.statista.com/topics/2273/airbnb/#topicOverview>
18. Airbnb (2023). Fast Facts. Retrieved from <https://news.airbnb.com/about-us/>
19. Statista (2022b). Company value of Airbnb worldwide 2016-2021. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/339845/company-value-and-equity-funding-of-airbnb/>
20. Statista (2023a). Airbnb revenue worldwide 2017-2022. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/1193134/airbnb-revenue-worldwide/>
21. Statista (2023b). Airbnb revenue worldwide 2019-2022, by region. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/1193565/airbnb-revenue-by-region-worldwide/>
22. Statista (2022c). Number of sharing economy users in the U.S. 2016-2021. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/289856/number-sharing-economy-users-us/>
23. Eurostat (2023). Tourism. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/tourism/data/database>
24. Eurostat (2022). Short-stay accommodation offered via online collaborative economy platforms - monthly data. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/>
25. HOTREC (2018a). Annual Report 2017-2018. Retrieved from https://www.gni-hcr.fr/IMG/pdf/2017-18_hotrec_annual_report.pdf

26. HOTREC (2018b). Shedding light on the 'meal-sharing' platform economy. Proposals to level the playing field with the food sector. Retrieved from <https://www.hotrec.eu/wp-content/customer-area/storage/1cc3b896f3369eefc2568229a1c11a23/Final-meal-sharing-report.pdf>

27. CNBC (2015). Sharing Economy. What's cooking in the sharing economy? Plenty. Retrieved from <https://www.cnbc.com/2015/09/16/sharing-economy-plenty-of-meal-sharing-platforms-emerge.html>

28. Kovacs, P. (2017). Sharing Economy: Implications for the Insurance Industry in Canada. The Insurance Institute of Canada. Retrieved from <https://www.insuranceinstitute.ca/en/resources/insights-research/sharing-economy>

29. NAIC (2016). Insurance Implications of Home-Sharing: Regulator Insights and Consumer Awareness. Retrieved from <https://naic.soutrnglobal.net/Portal/Public/en-us/RecordView/Index/23418>

30. Timmons, M. (2022). Airbnb Insurance: How It Protects Hosts. Retrieved from <https://www.valuepenguin.com/what-is-airbnb-insurance>

31. NAIC (2022). Sharing economy. Retrieved from <https://content.naic.org/cjpr-topics/sharing-economy>

32. Businesswire (2018). Slice Digital Insurance For Short-Term Rentals Is a Big Win In Time For The Big Game. Retrieved from <https://www.businesswire.com/news/home/20180110005018/en/Slice-Digital-Insurance-For-Short-Term-Rentals-Is-a-Big-Win-In-Time-For-The-Big-Game>

The article was received by the editors 24.03.2023

The article is recommended for printing 25.05.2023

T. KALAITAN, Ph.D. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of History of Ukraine, Economic Theory and Tourism, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, 50 Pekarska St., Lviv, 79010, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4774-4990>, e-mail: kalaitantv@gmail.com

I. DANCHEVSKA, Ph.D. (Economics), Senior Lecturer of the Department of History of Ukraine, Economic Theory and Tourism, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, 50 Pekarska St., Lviv, 79010, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4006-5039>, e-mail: ira.Kuhar9@gmail.com

SHARING ECONOMY AND INSURANCE IN THE HOSPITALITY INDUSTRY

The purpose of the article is to study the peculiarities of insurance in the shared use sector of the hospitality industry, taking into account the specifics of this sector of the economy. To achieve this goal, the authors sets the following tasks: (1) to determine the specifics of the sharing economy; (2) to assess current trends and prospects for the development of the hospitality industry market in the sharing sector; (3) to study foreign experience of insurance in the field of short-term rental housing through online sharing platforms. The study found that the sharing economy is growing rapidly, gaining significant market share in some sectors. Experts predict that global revenue in this area will grow to USD 335 billion in 2025. An analysis of statistical data has shown that the shared-use sector in the tourist accommodation sector in some EU regions not only recovered in 2022 but even exceeded the figures for 2019. This trend is quite logical, as during financial crisis, people tend to save money and choose budget holiday options. The analysis showed that user protection (health and safety, asset security, quality issues) is not fully guaranteed in the sharing economy. Standard home insurance policies in the US, for example, do not provide adequate coverage for paying guests in a private home. In addition, they do not protect homeowners from claims from guests. A positive example of how to address insurance issues in the sharing economy is the approach taken by Airbnb, which, in cooperation with insurance companies, provides protection for hosts and their guests. This experience will be useful for Ukrainian practice in the post-war period, given that in difficult economic conditions, demand in the sharing economy accommodation sector is growing significantly.

Keywords: **sharing economy, insurance, hospitality industry, accommodation and food service activities.**

JEL Classification: A13, G22, L33.

Як цитувати: Калайтан Т.В., & Данчевська І.П. (2023). Економіка сумісного користування та страхування в індустрії гостинності. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна серія «Економічна»*, (104), 58-67. <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2023-104-07>.

In cites: Kalaitan T., & Danchevska I. (2023). Sharing economy and insurance in the hospitality industry. *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University Economic Series*, (104), 58-67. <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2023-104-07>. (in Ukrainian)